

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

שלח (חלק יג — שיחה א)

יוצא-לאור למחזור הראשון מלימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת שלח, כב-כח סיון, ה'תש"פ (א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2020

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

שלח

שבשם זה ("שלח") מתבטאת הנקודה העיקרית של כל הסדרה?

ואף שבפשטות נקראת הסדרה בשם "שלח" לפי שתיבה זו באה בתחילת הסדרה, וכל הסדרה נקראת ע"ש התחלתה – הרי אף אם התחלתה היא סיבת השם, מ"מ מכיון שזהו שם עפ"י תורה הרי השם מורה על תוכן כל הסדרה, כנ"ל.

ב. ויובן זה בהקדים ביאור במהות חטא המרגלים: בפשטות חטאו בזה שבאו וסיפרו, "כי עז העם היושב בארץ והערים בצורות גדולות מאד וגם ילידי הענק ראינו שם" – ולכאורה אינו מובן: הרי נשלחו לראות את "הארץ מה היא ואת העם היושב עלי' החזק הוא וגו' ומה הערים גו' הבמחנים אם במבצרים"⁵; ובהתאם לזה השיבו, "כי עז העם וגו'", ולמה יחשב זה לחטא? והרי, אדרבה, בזה מילאו את תפקידם לתור את הארץ?

והביאור: משה רבנו שלחם להוודע באיזה דרך ואופן קל יותר לכבוש את א"י, ובאיזה מקום כדאי יותר להתחיל הכיבוש – בדרך הטבע [כי מכיון ש,לא עביד קוב"ה ניסא ל' מגנא"⁶ צריכים להשתדל בכל דבר

א. כבר דובר כמה פעמים¹, שתוכנה העיקרי של כל סדרה (כל הפרשיות שבה) מרומז בשם שהיא נק' ע"פ (מנהג ישראל אשר) תורה (הוא). וכן בסדרה דשבוע זה – שנקראת בשם "שלח", ומזה מובן שבשם זה מתבטאת הנקודה העיקרית של הענינים המדוברים בכל הפרשיות שבהסדרה.

וצריך להבין:

נקודת הענין ד"שלח (לך אנשים)", הרי הוא רק סיפור קורות בני' בהיותם במדבר, ולא מצוה שנצטוונו לקיימה וכיו"ב, בפרשיות שבסדרה זו הבאות לאחרי סיפור המרגלים – יש בהן מצות לדורות, ומה גם הפרשה שבסיום הסדרה, שהיא מצות הציצית, היא מצוה כללית המביאה לזכירת כל תרי"ג מצות, כמ"ש², "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'", ואיך יתכן שהענין ד"שלח (לך אנשים)", שאינו אלא סיפור דברים³, יהא "חשוב" יותר מהמצות שבסדרה, כולל מצות ציצית הכוללת את כל התרי"ג מצות, ועד

(1) ראה שער היחודה"א פ"א. וראה לקו"ש ח"ה ע' 57 ואילך ובהנשמן שם.

(2) טו, לט. וראה פרש"י שם. ולהעיר גם מברכות יב, ב.

(3) ואף שגם הסיפורים שבתורה הם הוראות (דהרי תורה מלשון הוראה (זח"ג נג, ב. גו"א ר"פ בראשית בשם הרד"ק)) – מ"מ מזה שהוראות אלו נאמרו באופן של סיפור ולא באופן של מצוה, ואף לא כהוראה מפורשת – מוכח שאין בהן אותו התוקף אשר בהוראות גלויות, ועאכ"כ אותו התוקף שבציווי התורה.

(4) יג, כח.

(5) שם, יח"ט.

(6) ראה דרשות הר"ן ד"ח: "ההקדמה הא' שחפץ השי"ת לקיים מנהגו של עולם בכל מה דאפשר ושהטבע יקר בעיניו לא ישנהו אלא לצורך הכרחי". וראה שבת נג, ב. ועוד.

ועצם הטוב והצדק, שלא ידרוש מהמצווה (שעשה אותו וכו') דבר שאין בכחו (כח שנתן בו) לקיימו (והרי אצלו לא שייך ח"ו טעות בחשבון).

אלא שלא אחרי ידיעה זו, הרי גם בנוגע לקיום המצות – „אין סומכין על הנס“¹⁰ [ואדרבה: ענין עיקרי במצות הוא לקיימם בדרך הטבע. כי מכיון שעיקר ענינם הוא לעשות לו ית' דירה בתחתונים, במילא צריך להיות קיומם בדרכי הטבע דוקא, בכדי שטבע העולם עצמו (בחי' „תחתונים“) יעשה לדירה לו ית'¹¹], ולכן צריך להיות „שלח גו' ויתרו גו'“, בכדי לדעת באיזה אופן אפשר לקיים את המצוה דעלה נעלה בדרך הטבע.

ד. והנה מכיון שהוראה זו, שייכת ומוכרחת בכל המצות, לכן באה בענין וסיפור ההכנה לכניסה לא"י, לפי שהכניסה לא"י הו"ע כללי בכל המצות כולן.

והביאור בזה: תוכן ומעלת א"י מבואר בכתוב¹²: „ארץ אשר גו' עיני ה"א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה“, היינו שבה ההשגחה העליונה היא באופן פנימי וגלוי (יותר מבשאר הארצות¹³), ז.א. שבאה"ק – גם בה-

– גם אם סוכ"ס יהי' זקוק לנס – לעשות התלוי בו בדרך הטבע ולמעט את מספר הנסים או את פרטי הנסי' עד כמה שאפשר, אבל בטוח הי' משה שיעלו ויכבשו וכו', כי כן ציוה ה'; אולם המרגלים, לא אחרי שספרו ע"ד העם והערים והארץ הוסיפו והסיקו מסקנא „לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו“¹⁴, היינו שמחמת הקושיים שראו בכיבוש א"י בדרך הטבע הסיקו ש„לא נוכל לעלות“ לכוונה, אע"פ שכן ציווה הקב"ה.

ג. עפ"י מובן שההוראה מסיפור המרגלים היא שייכת לכללות התורה ומצות: יסוד עיקרי בקיום כל המצות הוא – הידיעה, שמכיון שהמצות הם ציוויי הקב"ה, ברור הדבר שאפשר לקיימם, כי אין הקב"ה מבקש אלא לפי כוחן.

והרי גם בשר ודם אם רק בדעת ידבר, לא יצוה לעשות דבר באם ידע שאין ביכולת המצווה לקיימו. ובפרט אם הציווי בא מאדם שעשה את „המצווה“ – כמו אומן העושה כלי – שבודאי עושה אותו באופן שיוכל למלאות התפקיד אשר בשבילו נעשה (אלא שהאדם עלול לטעות בחשבון) – ועאכו"כ מלך מלכי המלכים הקב"ה

(10) ראה פסחים סד, ב. זח"א קיא, ב.

(11) ועפ"י יומתק למה לא רצה אדה"ז לקדש הלכנה כשעמדה הספינה מאלי' ע"פ נס (לקו"ד ח"ד ע' 1504).

(12) עקב יא, יב.

(13) ראה תענית י, רע"א ובחדא"ג מהרש"א שם ד"ה א". וראה לקו"ת מסעי פט, ב. דרושים לשמע"צ צב, ג. וראה תניא פל"ג. אגה"ק סי"ד. סכ"ה (קלט, ב). תו"א לך יג, א. סידור קמט, סע"א.

(7) כי כל האפשרי למעט – ה"ז „למגנא“. (7* יג, לא.

(8) שמוה עוד הוראה: במ"ת גם המרגלים אמרו „נעשה ונשמע“, ואעפ"כ נכשלו בענין זה אח"כ, שמוה הוראת משארו"ל (אבות פ"ב מ"ד) „אל תאמין בעצמך“ (וראה לקו"ש ח"ה ע' 138 ואילך).

(9) שמו"ר רפכ"ט. במדב"ר פי"ב, ג. תנחומא נשא יא. וראה ע"ז ג, א.

לקיים¹⁶, ולא רק בתוכנה הפרטי של מצוה זו הפרטית, אלא גם בתוכן וכוונה הכללי השוה בכל המצות – שהוא הולך לקיים רצונו ית', וכלשון כל ברכות המצות „אשר קדשנו במצותיו וצונו“, שע"י קיומו את המצוה נעשה קדוש ומקיים הוא מה שציווה אותו הקב"ה, ועי"ז מתאחד עמו [וזוהו לשון קדשנו¹⁷ ול' מצוה – מל' צוותא וחבור¹⁸].

וברכה זו מברכים לפני קיום המצוה, „עובר לעשייתן“¹⁹, להורות שלפני עשיית המצוה על האדם להתבונן בתוכן וכוונה הכללי של כל המצות.

ועד"ז בלימוד התורה: צ"ל ברכו בתורה תחלה²⁰, „אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו“, ז.א. שהקב"ה נתן לנו את התורה כמו שהיא תורתו – אצלו ית'²¹; וחזת' מים „נותן התורה“ לשון הוה, כי „בכל יום יהיו בעיניך חדשים“²² –

(16) ראה תניא פמ"א (נו, ב). ועוד.

(17) ראה תניא פמ"ו (סה, ב).

(18) לקו"ת בחוקותי מה, ג.

(19) פסחים ז, ב. וש"נ.

(20) נדרים פא, א. וראה ב"ח לטא"ח סמ"ז.

(21) משלי ת, ל. וראה תניא קו"א ד"ה דוד

זמירות.

(22) פרש"י תבוא כו, טז. וראה גם פרש"י יתרו יט, א. עקב יא, יג. (ובפרש"י ואתחנן ו, ו (מספרי שם) „כחדשה“ – כי אף שזהו חדש, ה"ז חידוש הישנות). ובנוגע ללימוד התורה בפרט ראה ברכות (כב, א): „מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן באימה וביראה וברתת ובזיע“. וראה ברכות סג, ב. לקו"ת סוכות פא, ג. ובלשון הצפע"נ (ראה בהנסמך בצפע"נ עה"ת בראשית ה, א) דבר נמשך, נצחי.

גשמי שבארץ ועינינו, „נרגש“ אלקותו ית' בגילוי יותר.

עפ"ז מובן, שהמשכת קדושה גלוי' – היינו אלקות – בענין דובר גשמי, הרי זה בדוגמת כניסת (הדבר והפעולה והאדם הפועל ל) א"י. ז.א. שקיום כל מצוה ומצוה הוא בדוגמת כניסה לא"י¹⁴, כי קיום המצות הוא, כנ"ל, המשכת אלקות בעינינו הגשמיים¹⁵, שיעשו עי"ז דירה לו ית'.

ה. הוראה כללית נוספת (השייכת לכל המצות) ב„שלח גו' ויתורו את ארץ כנען“:

קודם כל מצוה ומצוה על האדם להתבונן בתוכן המצוה שעומד

(14) עפ"ז יומתק מה שלא נצטוונו לזכור בכל יום את הכניסה לא"י, אף שמצויים אנו לזכור יצי"מ בכ"י (בא יג, ג. פרש"י שם. ירושלמי ברכות פ"א ה"ו. טור או"ח סי' סו. שו"ע אדה"ז סי' סז ס"א. וראה ברכות יב, ב). וגם קרי"ס (ירושלמי וטור שם. שו"ע אדה"ז סי' סו סעיף ב) ומ"ת (שו"ע אדה"ז סימן ס סעיף ד) אף שבאו בהמשך אחד (וארא ו, ו-ח): והוצאתי גו' וגאלתי אתכם גו' ולקחתי אתכם לי לעם גו' והבאתי אתכם אל הארץ גו' (ובפרט שהכניסה לא"י היא התכלית דכהנ"ל)

– כי להיות שקיום כל מצוה הוא בדוגמת כניסה לא"י, אין צורך בזכירה מיוחדת, שהרי נזכרת היא בדרך מומילא כמה פעמים ביום ע"י קיום המצות שבכל יום [ע"ד מה דאי' בתניא (פמ"ז) ש„תקנו פ' יצי"מ בשעת ק"ש דוקא, אף שהיא מצוה בפ"ע ולא ממצות ק"ש כו' אלא מפני שהן דבר אחד ממש" – אלא שבק"ש בכדי שתהי' יצי"מ צ"ל ג"כ „שרוצה ומקבל וממשיך עליו אלקותו ית'“ ולכן צ"ל זכירת יצי"מ, משא"כ בנדו"ד].

(15) להעיר מפתגם אדמו"ר הצ"צ: מאך דאך ארץ ישראל (ראה לקו"ש ח"ב ע' 621) – נתבאר בלקו"ש ח"י ע' 3.

והנה החילוק שבין עליון דנדוד לתחתון – בין בורא כביכול לנברא – הוא, שבורא הוא בחי' משפיע ונברא הוא בחי' מקבל; הנברא מצ"ע אין לו כל מציאות, והוא „מקבל” כל מציאותו מהבורא. והיות שענין מתן התורה והמצות הוא שהתחתון יתעלה לבחי' העליון, כביכול, הרי מובן שתוכן עלי' זו היא שהתחתון יתעלה להיות בבחי' משפיע כמו העליון

(וכמרזו²⁷ „נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית”, שהוא בחי' משפיע כביכול במעשה בראשית²⁸, וכן בתורה הרי אמרזו²⁹ „הקב"ה חייך ואומר „נצחוני בני נצחוני בני” [שהרי זהו אמיתית ענין שותף, שלפעמים „מנצח” שותף זה ולפעמים – השני]) וישראל מוסיפים³⁰ ומשפיעים³¹ בתורה.

ועפ"י מובן זה שההוראות הנ"ל שבענין „שלח גו' ויתורו גו'” לא נאמרו באופן של ציווי, אף שמוכרחות הנה – כי כאשר האדם מקיים ציווי

(27) שבת י, א. קיט, ב. טור או"ח סי' רסח. שו"ע אדה"ז שם סי"א. וראה או"ת להה"מ בראשית ד"ה כל האומר ויכולו (ג, ג. בהוצאת קה"ת תשל"ג).

(28) להעיר מבר' פצ"ח, ג: מה הקב"ה בורא עולמות אף אביכם בורא עולמות. וראה מכתב כללי (ושיחת) י"א ניסן תשל"ב (נדפסו בהגדה של פסח עם לקוטי טעמים, מנהגים וביאורים (קה"ת תשל"ו) ע' שד"מ).

(29) ב"מ נט, ב. וראה ר"ה (כה, א): „אתם אפילו שוגגין אתם אפילו מזידין אתם אפילו מוטעין”.

(30) וחייב הוא „לאפשא לה” (זהר ח"א יב, ב. תו"א מקץ לט, ד).

(31) שלכן בכ"מ נקראו התורה כלה וישראל חתן (ראה לקו"ת תצא לו, סע"א. ברכה צג, ד ואילך).

בכ"ז על האדם להתבונן קודם לימוד התורה.

וזוהי הוראת „ויתורו את ארץ כנען” הנאמר בתור הכנה לכניסה לא"י: לפני קיום המצוה צריך האדם „לתור” ולהתבונן בענינה וכוונתה ותכליתה של התורה והמצוה שבא ללמוד ולקיים.

עפ"י מובן איך שתוכנו של „שלח” – שמשה הוא המשלח²³ (ועד"ז – בחי' מרע"ה שבכל נפש ונפש מבית ישראל²⁴) היא הנקודה היסודית דכל פרשיות הסדרה, שכולן נקראות „שלח”, ולא עוד אלא שנאמרה בתחלת הסדרה, קודם שנאמרו הציוויים שבה – כי הוראות הנ"ל הנלמדות מסיפור שילוח המרגלים, באות כהקדמה ויסוד לכל המצות.

ו. אמנם עפ"י הנ"ל צריך להבין: מאחר שהענין ד„שלח גו' ויתורו את ארץ כנען” יש בו הוראות עיקריות ויסודיות, הרי לכאורה הו"ע הכרחי, ולמה תלה הקב"ה ענין זה בדעתו ורצונו של משה באמרו: „שלח לך – לדעתך, אני איני מצוה לך אם תרצה שלח”²⁵?

ויובן עפ"י המבואר לעיל, שתכלית קיום התורה ומצות היא להמשיך אלקות בענינים הגשמי, ובאופן האמור במדרש²⁶ בנוגע לחידוש דמ"ת – „תחתונים יעלו לעליונים”.

(23) ובעת השילוח – המרגלים כשרים היו (במדב"ר פט"ז, ה. תנחומא שלח ד. פרש"י פרשתנו יג, ג).

(24) תניא רפ"ב.

(25) פרש"י ר"פ שלח במדב"ר פט"ז, ח. ותנחומא שלח ד"ה.

(26) שמו"ר פ"ב, ג. תנחומא וארא טו.

ומזה מובן בעומק יותר טעם הקדמת סיפור שילוח המרגלים לה־ציווים, כי לא רק ההוראות שבענין ד"שלח" הן הוראות כלליות הנוגעות לכל ענין התורה ומצות, אלא גם האופן שבו באו הוראות אלו מלמד תכלית הכוונה דתו"מ – „תחתונים יעלו לעליונים“.

(משיחת ש"פ שלח תשל"ב)

של הקב"ה, הנה אף שעי"ז מתעלה כו', בכ"ז עדיין אינו מתעלה לשלימות בחי' משפיע – בחי' „עליונים“, שהרי סו"ס אינו אלא מקיים ציווי (שזהו גם נתינת כח מ) הבורא, ז.א. שעדיין הוא (מקצתו) „מקבל“ מהבורא. משא"כ כאשר הענין נעשה באופן של „לדעתך“, שמקיימו מעצמו ובכח עצמו, הרי הוא מתעלה להיות בבחי' משפיע כביכול, שהרי הוא עושה כן מדעתו ומרצונו הוא.

